

Kraków , 02 grudnia 2022 r.

dr hab. Bogusław Uliasz

RECENZJA

DOROBKU NAUKOWEGO DR MATEUSZA RADAJEWSKIEGO ORAZ OSIĄGNIĘCIA NAUKOWEGO PT. STATUS PRAWNY ASESORÓW SĄDOWYCH W RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

1. UWAGI OGÓLNE

Niniejsza recenzja została przygotowana w oparciu o pismo Dyrektora Instytutu Prawa SWPS Uniwersytetu Humanistycznospołecznego dr hab. Teresy Gardockiej, w związku z prowadzonym postępowaniem w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego dr. Mateuszowi Radajewskiemu. Procedura przeprowadzana jest w oparciu o przepisy ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Wymogi w zakresie uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego określone zostały w treści ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 478, 619, 1630, 2141, 2232, dalej: Ustawa). Zgodnie z treścią art. 219 Ustawy do postępowania habilitacyjnego może zostać dopuszczona osoba, która spełnia łącznie trzy przesłanki:

- 1) posiada stopień naukowy doktora;
- 2) legitymuje się osiągnięciem naukowym stanowiącym znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny oraz
- 3) wykazuje się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż w jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

2. POSIADANIE STOPNIA NAUKOWEGO DOKTORA

Z przedstawionych recenzentowi dokumentów wynika, że wnioskodawca uzyskał stopień doktora nauk prawnych w zakresie prawa nadany uchwałą Rady Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 27 listopada 2017 r. na podstawie pracy pt. „*Rola Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w powoływaniu sędziów w Polsce*”. W efekcie przesłanka określona w art. 219 ust. 1 pkt. 1 Ustawy została spełniona.

3. WYMOGI FORMALNE OSIĄGNIĘCIA NAUKOWEGO

Habilitant jako dzieło naukowe stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny wskazał publikację pt. *Status prawny asesorów sądowych w Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2022, ISBN 978-83-8291-025-4, ss. 473 (w tym tekst właściwy str. 1 – 470). Publikacja wydana została w punktowanym wydawnictwie, co spełnia wymóg, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 lit. a Ustawy w zw. z art. 267 ust. 2 pkt. 2 Ustawy.

4. OCENA AKTYWNOŚCI NAUKOWEJ HABILITANTA

Habilitant ukończył studia prawnicze na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego w 2013 r. Następnie w 2017 r. uzyskał stopień doktora nauk prawnych w zakresie prawa nadany uchwałą Rady Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 27 listopada 2017 r.

W latach 2013 – 2017 dr Mateusz Radajewski odbywał studia doktoranckie w Katedrze Prawa Konstytucyjnego na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego. Następnie wnioskodawca zatrudniony został jako asystent na Wydziale Prawa i Komunikacji Społecznej we Wrocławiu SWPS Uniwersytetu Humanistycznospołecznego (01.10.2017 –

28.02.2018). Od 01.03.2018 r. wnioskodawca zatrudniony jest jako adiunkt na Wydziale Prawa i Komunikacji Społecznej we Wrocławiu SWPS Uniwersytetu Humanistycznospołecznego.

Z treści przedłożonego wraz z dokumentacją Autoreferatu wynika, iż doktor Mateusz Radajewski był promotorem czterech obronionych prac magisterskich, z których jedna została wydana w formie monografii przez Wydawnictwo Akademickie SEDNO.

W odniesieniu do aktywności na polu naukowym, dr Mateusz Radajewski na Uniwersytecie SWPS uczestniczył i nadal uczestniczy w pracach wielu komisji, rad i zespołów, w tym m.in. rady naukowej Instytutu Prawa, wydziałowej komisji ds. rozwoju czy wydziałowej komisji odwoławczej ds. oceny nauczycieli akademickich. Od marca 2020 r. jest przewodniczącym wydziałowej komisji ds. jakości kształcenia, a od 1 marca 2022 r. na Wydziale Prawa i Komunikacji Społecznej we Wrocławiu pełni funkcję pełnomocnika dziekana ds. jakości kształcenia. Ponadto od 2018 r. doktor Mateusz Radajewski koordynuje we wrocławskim ośrodku Uniwersytetu SWPS realizację programu tutoringu dla studentów studiów prawniczych, a od 2021 r. jest opiekunem prawniczego koła naukowego „Scientia Nobilitat”.

Poza aktywnością związaną z szerokokorozumianą nauką i dydaktyką, dr Mateusz Radajewski od kilku lat angażuje się w działalność popularyzatorską, głównie w formie różnego rodzaju aktywności eksperckich w środkach społecznego przekazu. Od 2020 r. regularnie jego wypowiedzi publikuje portal konkret24.tvn24.pl.

W odniesieniu do opublikowanych rozdziałów w monografiach naukowych jest autorem 9 pozycji, zaś w kontekście publikacji w czasopiśmie wykazuje się autorstwem 29 artykułów. Tematyka opracowań w większości mieści się w obszarze prawa konstytucyjnego i administracyjnego. Podkreślić

należy, że czasopisma, w których publikował dr Mateusz Radajewski mają wysoką punktację na listach Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa.

Z treści przedłożonego wykazu osiągnięć wynika, iż dr Mateusz Radajewski brał udział w wielu krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych, w tym w większości przed uzyskaniem stopnia doktora. Dr Mateusz Radajewski pełnił funkcję członka komitetu organizacyjnego na Ogólnopolskiej konferencji naukowej „Dostęp do informacji publicznej – prawo a praktyka” (Uniwersytet Wrocławski, 16 kwietnia 2015 r.) oraz Ogólnopolskiej konferencji naukowej „Rola i znaczenie instytucji demokracji bezpośredniej we współczesnym państwie demokratycznym” (Uniwersytet Wrocławski, 6–7 maja 2015 r.). Ponadto dr Mateusz Radajewski brał w projektach badawczych. Był kierownikiem zespołu między innymi w Projekcie badawczym finansowanym ze środków przyznanych Uniwersytetowi SWPS na utrzymanie potencjału badawczego lub upowszechnianie nauki „Wizualne sposoby komunikowania norm prawnych – badania wstępne” (2018 r.).

5. OCENA MERYTORYCZNA OSIĄGNIĘCIA NAUKOWEGO

5.1 Struktura pracy, wybór tematu, bibliografia

Przedstawiona do recenzji jako dzieło naukowe stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny publikacja pt. *Status prawny asesorów sądowych w Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2022, ISBN 978-83-8291-025-4, ss. 473 (w tym tekst właściwy str. 1 – 470) składa się z sześciu rozdziałów, poprzedzonych wykazem skrótów, wykazem literatury i wstępem oraz uwieńczonych zakończeniem.

Wstęp składa się z czterech stron, w którym autor niejako uzasadnia wybór tematu, przedstawia hipotezy badawcze, a także wprowadza czytelnika w metodologię badań i przedstawia problematykę zawartą w poszczególnych

rozdziałach. Każdy rozdział posiada wyodrębnione podrozdziały. Na aprobatę zasługuje, iż każdy z rozdziałów zwieńczony jest odrębnym podrozdziałem zawierającym sformułowane przez Habilitanta wnioski w zakresie omawianej w danym rozdziale problematyki.

Monografia stanowi kontynuację zainteresowań Habilitanta w zakresie prawa konstytucyjnego, w szczególności problematyki sędziów i sądownictwa. Temat monografii jest zagadnieniem niezwykle aktualnym i ważnym, wymagającym dokładnej oceny prawnej, z uwagi na burzliwą historię instytucji asesorów sądowych w Polsce.

Habilitant w monografii podjął próbę weryfikacji następujących hipotez badawczych:

- 1) Asesura sądowa jest instytucją trwale zakorzenioną w polskim porządku prawnym, potrafiącą dostosować się do zmieniających się warunków ustrojowych;
- 2) Obecnie obowiązujący model asesury jest zgodny z przepisami Konstytucji RP oraz wiążącymi Polskę międzynarodowymi standardami dotyczącymi prawa do sądu;
- 3) Sposób powoływania asesorów sądowych oraz przewidziane przez prawo warunki pełnienia przez nich urzędu odpowiadają ich roli i pozycji w sądownictwie;
- 4) Rozwiązania prawne dotyczące statusu prawnego asesorów sądowych umożliwiają im właściwe wykonywanie przez nich swoich zadań oraz pozwalają na rzetelną weryfikację ich przydatności do służby sędziowskiej.

Dobór i wykorzystanie źródeł należy uznać za właściwe. Bibliografia pracy jest więc adekwatna do podjętej tematyki. Wykaz literatury jest obszerny, jednakże należy zwrócić uwagę, że Habilitant wymienia każdy tom Komentarzy

(m.in. Komentarza do Konstytucji RP pod red. L. Garlickiego) osobno, co powoduje wzrost liczby pozycji w przedmiotowej bibliografii.

5.2 Analiza formalna i merytoryczna publikacji wskazanej jako dzieło naukowe

Rozdział I (s. 1-46) poświęcony został ewolucji instytucji asesora sądowego w prawie polskim. Autor omówił etapy rozwoju instytucji asesora, jak również poruszył problematykę jej likwidacji i przywrócenia. Na aprobatę zasługuje wywód historyczny Habilitanta. W jednym z podrozdziałów Habilitant omawia Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24.10.2007 r. uznający instytucję asesora sądowego jako niekonstytucyjną. Trudno jednakże z rozważań Habilitanta trudno wywnioskować czy argumentację Trybunału Konstytucyjnego uznaje za słuszną. Rozważania w tym zakresie obejmują zaledwie kilka stron. Na stronie 45 Habilitant wskazuje: „ Choć samo przywrócenie asesorów ustawą z 10.7.2015 r.- wbrew stanowisku TK- budzi wątpliwości konstytucyjne, to jednak pozytywnie ocenić należy poprawę ich statusu prawnego w porównaniu z regulacjami obowiązującymi przed 2009 r. Z formalnego punktu widzenia spełniają oni bowiem minimalne standardy niezawisłości zrekonstruowane przez TK”. Autor nie wskazał jednak konkretnych argumentów, dlaczego zmiany w statusie asesorów sądowych na przestrzeni lat ocenia pozytywnie. Zabrakło odniesienia do przemian ustrojowych, społecznych, gospodarczych co niewątpliwie miało istotne znaczenie w kształtowaniu się ustawodawstwa w szczególności w zakresie instytucji asesorów.

W rozdziale II (s. 47-108) Habilitant podjął próbę rekonstrukcji roli asesorów we współczesnym systemie sądownictwa wraz z ustaleniem zadań asesorów sądowych w świetle zadań wykonywanych przez sędziów i referendarzy sądowych. Autor w tym rozdziale stawia hipotezę, czy asesorzy mogą zgodnie z Konstytucją RP zastępować sędziów w sprawowaniu wymiaru

sprawiedliwości. W tym miejscu Habilitant kolejny raz niejasno wyraża swoje stanowisko w zakresie konstytucyjności asesorów sądowych. Z wywodu Autora można wnioskować, iż z jednej strony uważa, iż instytucja asesorów sądowych jest niezgodna z Konstytucją, ale z drugiej strony jest wartościowa i w tym zakresie powinno się dostosować Konstytucję.

Rozdział III (s.109-234) porusza problematykę powołania asesorów sądowych. W rozdziale tym Habilitant omawia jakie warunki ustawodawca stawia wobec kandydatów oraz analizuje poszczególne etapy procedury nominacyjnej z uwzględnieniem wymogu kontrasygnowania przez Prezesa Rady Ministrów aktu mianowania asesora sądowego. Autor w sposób obszerny omawia przepisy dotyczące procesu powoływania asesorów sądowych, co zasługuje na aprobatę.

W rozdziale IV (s.235-360) Habilitant omawia zagadnienie niezawisłości asesorów sądowych, kładąc nacisk na jej treść oraz zakres. Autor snuje refleksje o gwarancji niezawisłości asesorów sądowych, w szczególności rozwiązań w kwestii stabilizacji pełnienia przez nich urzędu. W podrozdziale zatytułowanym „Czasowy charakter pełnienia urzędu asesora sądowego a niezawisłość asesorka”. Autor podejmuje kluczowe zagadnienie odnoszące się do statusu prawnego asesorów sądowych w Polsce, bowiem de facto są oni sędziami powoływanymi na próbę. Habilitant podejmuje rozważania w zakresie tej problematyki w odniesieniu do regulacji występujących poza granicą Polski. Odwołuje się do Konstytucji Brazylii, Bułgarii, Litwy oraz Niemiec. Wątek ten jednak został potraktowany skrótowo, obejmuje kilka akapitów (w zasadzie zajmujących jedynie 3 strony), a zasadnym byłoby rozwinięcie rozważań a w tym zakresie.

Rozdział V (s.361-430) poświęcony został refleksjom na temat odpowiedzialności dyscyplinarnej asesorów sądowych, z uwzględnieniem jej podstaw, wymierzanych kar oraz postępowania w tym zakresie.

W rozdziale VI (s.432-461) Habilitant porusza problematykę uprawnień i obowiązków asesorów sądowych, jak również zakres wynagrodzenia, czasu pracy oraz stroju urzędowego. Autor podejmuje próbę zilustrowania statusu pracowniczego asesorów sądowych.

Ponadto w monografii Habilitant wielokrotnie używa sformułowania *prima facie*- „na pierwszy rzut oka” (s. 52, 99, 107, 233, 300, 339, 350, 382, 389, 404, 435, 437, 441) wobec tego powstaje wątpliwość czy dokonane rozważania są wnikliwe i dogłębne czy dokonane pobieżnie, stanowiące powierzchowną analizę przedstawionego zagadnienia. W przedmiotowej publikacji w mojej ocenie Habilitant nie wyjaśnił w sposób wyczerpujący statusu asesora, jak również pominął szersze omówienie problematyki sędziów na próbę. W publikacji brakuje również porównania statusu prawnego asesora sądowego w Polsce z systemami innych państw. Co prawda Autor w rozdziale II odniósł się do Konstytucji m.in. Bułgarii czy Brazylii, jednakże rozważanie te są przedstawione w sposób wyjątkowo skrótowy, mający odniesienie tylko do kwestii czasowego charakteru pełnienia urzędu asesora.

Z punktu widzenia wykorzystania źródeł prawa, w publikacji pewien niedosyt pozostawia brak zestawienia regulacji krajowych z regulacjami innym państw. Habilitant co prawda zasygnalizował, że zamierza się skoncentrować jedynie na regulacjach krajowych, jakkolwiek powoduje to, że praca jest nie do końca pełna, a czytelnikowi pozostawia spory niedosyt. Użyty natomiast przez Habilitanta język jest poprawny, a stylistyka i odwołania nie budzą zastrzeżeń.

Zakończenie pracy ma charakter ogólny i wydźwięk publicystyczny. Nie stanowi spójnego podsumowania udowodnienia tez, nie zawiera konkretnych postulatów *de lege lata* i *de lege ferenda* co do modyfikacji regulacji prawnych.

Odnosząc się do pozostałych publikacji Habilitanta zaznaczyć należy że mimo opracowania rozdziałów w monografiach naukowych (9 pozycji), jak również

29 artykułów poziom naukowy prac nie odzwierciedla wymogu znaczącego wkładu w rozwój dyscypliny naukowej.

Oceniając pozostałą aktywność w tym działalność dydaktyczną i popularyzatorską, uznać należy, iż Habilitant wykazał udział w stosunkowo wielu konferencjach co uważam za pozytywne.

6. WNIOSKI KOŃCOWE

Reasumując, wyrażam przekonanie, że całościowy dorobek Pana dr. Mateusza Radajewskiego nie spełnia niestety (przede wszystkim ze względu na ocenę rozprawy habilitacyjnej) wymogów uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauki społeczne w dyscyplinie nauki prawne.

dr hab. Bogusław Uliasz

